

W sprawie odpowiedzi szefa MSZ z 26 X 1994

Autor tekstu: **Michał Pietrzak**

Uwagi prof. Michała Pietrzaka odnośnie odpowiedzi udzielonej 26 października 1994 r. przez Ministra Spraw Zagranicznych na zapytania Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu (21 listopada 1994 r., Warszawa)

Podpisanie konkordatu wywołało wiele pytań prawnych, na które trzeba odpowiedzieć przed jego ratyfikacją. Wątpliwości i zastrzeżenia na jakie te pytania wskazują nie zostały w dotychczasowym postępowaniu ratyfikacyjnym, w sposób przekonywujący wyjaśnione. Nie zawiera tych odpowiedzi projekt ustawy o ratyfikacji konkordatu ani pismo Ministra Spraw Zagranicznych. Istnieje obawa, że wątpliwości te, jeżeli nie zostaną wyjaśnione przed, będą podnoszone po ratyfikacji konkordatu. Dotyczy to szczególnie zgodności konkordatu z konstytucją, która może stać się przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego.

Odpowiedzi zawarte w piśmie Ministra Spraw Zagranicznych z 26 października 1994 r. nie wyjaśniają wszystkich wątpliwości zawartych w pytaniach Komisji.

Ad 1. Konkordat ogranicza suwerenność parlamentu w stanowieniu prawa, w tym sensie, że ta forma regulacji nie może być powtórzona w stosunku do innych kościołów i związków wyznaniowych. Konsekwentna realizacja zasady równouprawnienia wyznań, nakazuje demokratycznemu państwu wybór takiej formy regulacji, która mogłaby zostać zastosowana wobec wszystkich kościołów i związków wyznaniowych. Wyjaśnienie, że za podpisaniem konkordatu, mimo braku nowej konstytucji, przemawiały poważne racje, można by uznać za przekonywujące, gdyby odpowiedź wskazała, że zwłoka groziła ujemnymi konsekwencjami dla interesów Kościoła katolickiego. Twierdzenie, jakoby Rząd podpisując konkordat wychodził z założenia, że konstytucyjne zasady prawa wyznaniowego pozostaną niezmienione, rodzi sugestię o ograniczeniu suwerennych praw Zgromadzenia Narodowego przy uchwalaniu nowej konstytucji.

Ad 2. Wbrew temu co podaje odpowiedź, niezależność organizacyjną i funkcjonalną Kościołowi katolickiemu zapewniła ustawa z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego. Przepisy konkordatu normują tę kwestię jedynie fragmentarycznie. Przyszła konstytucja, aby zapewnić równouprawnienie wyznań w zakresie formy regulacji ich sytuacji prawnej, po przyjęciu formy konkordatowej wobec Kościoła katolickiego, powinna przewidzieć możliwość zawierania umów wewnętrznych z pozostałymi kościołami i związkami wyznaniowymi. Zasada równouprawnienia wyznań nakazuje, aby wszystkie kościoły i związki wyznaniowe, niezależnie od ich wielkości i formy uregulowania ich sytuacji prawnej, miały przyznane te same prawa i były obciążane tymi samymi obowiązkami, co nie zawsze było respektowane przez ustawodawstwo lat 1990-1993. Natomiast czym innym jest możliwość korzystania z tych uprawnień w praktyce. Wbrew temu co zawiera odpowiedź, konkordat różnicuje uprawnienia młodzieży szkół średnich do samodzielnego decydowania o uczęszczaniu na lekcje religii. Pozbawia bowiem młodzież katolicką tego prawa, podczas gdy młodzież niekatolicka te prawa będzie nadal miała. Wprowadzenie nauki religii do szkół spowodowało, że zdecydowana większość dzieci, należących do niekatolickich kościołów i związków wyznaniowych pobiera naukę religii poza szkołą a znaczna ich część została pozbawiona na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego prawa do umieszczania ocen z religii na świadectwie szkolnym. Konkordat pozbawia niekatolików prawa do pochówku na cmentarzach katolickich, gwarantowanego im przez obowiązujące dotąd ustawy. Obowiązkiem demokratycznego państwa jest wybór takich rozwiązań, aby nie tylko prawa większości były uznawane i gwarantowane.

Ad 3. Konkordat niewątpliwie przyspieszył prace legislacyjne nad regulacją sytuacji prawnej kościołów i związków wyznaniowych.

Ad 4. W pełni uzasadnionym jest postulat, aby Rząd możliwie szybko przekazał do Sejmu projekty wszystkich zmian w ustawodawstwie polskim.

Ad 5. Odpowiedź nie bierze pod uwagę faktu, że art. 17 konkordatu rozszerzył obowiązek

zatrudniania kapelanów katolickich na prywatne zakłady wychowawcze, opieki zdrowotnej i społecznej, nie ograniczające się do państwowych.

Ad 6. Wydaje się jednak, że wbrew temu co zawiera odpowiedź, niektóre sformułowania konkordatu budzą wątpliwości interpretacyjne. Mogłyby je usunąć protokoły dodatkowe. Lepiej poprawić przepisy przed ratyfikacją konkordatu, niż powodować spory i konflikty po jego wejściu w życie.

*

Tekst publikowany w: „Konkordat Polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”. Wybór tekstów: Czesław Janik, Uniwersytet Warszawski, Instytut Nauk Politycznych, Warszawa 1997, przygotowany na zlecenie Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o ratyfikacji Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską.

Michał Pietrzak

Profesor doktor habilitowany, historyk ustroju II Rzeczypospolitej, autor prac na temat wolności prasy, rządów parlamentarnych i odpowiedzialności konstytucyjnej. Pracownik Instytutu Historii Prawa i kierownik jedynego Zakładu Prawa Wyznaniowego (Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski).

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 16-11-2003 Ostatnia zmiana: 24-02-2004)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2935) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2935>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl